

www.strik.rs

www.strik.rs

NASLOV ORIGINALA

UREDNIKA
Ljubica Pupezin

Objavljivanje ove
knjige pomogao je
program „Kreativna Evropa”
Evropske unije

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Copyright © Éditions Gallimard 1943.

Copyright © 2022. Štrik, za srpski jezik

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se umnožavati ni u kom obliku bez prethodne dozvole izdavača ili vlasnika izdavačkih prava.

Simon de Bovoar

PRIDOŠLICA

PREVELA S FRANCUSKOG

Jelena Stakić

BEOGRAD

2022

Olgi Kozakjevič

Svaka svest iziskuje smrt one druge.

Hegel

PRVI DEO

PRVO POGLAVLJE

Fransoaza diže pogled. Žerberovi prsti skakutali su po tipkama pisaće mašine a on je zabrinuto zurio u rukopis; delovao je umorno; i Fransoazi se spavalo; ali njen je umor bio nekako ličan i blag: njoj se nisu dopadali crni Žerberovi podočnjaci; lice mu je bilo iznureneno, napeto, gotovo da je odavalo njegovih dvadeset godina.

„Nećete da prekinemo?“, reče ona.

„Ne, u redu je“, reče Žerber.

„Uostalom, ostala mi je još samo jedna scena za proradu“, reče Fransoaza.

Ona okrete stranicu. Maločas je otkucalo dva. U to doba u pozorištu obično nema ni žive duše; ove noći ono živi; mašina za pisanje klopara, lampa širi ružičastu svetlost po papirima. A ja sam tu, moje srce kuca. Ove noći, pozorište ima jedno srce koje kuca.

„Volim da radim noću“, reče ona.

„Da“, odgovori Žerber, „mirno je.“

On zevnu. Pepeljara je bila puna opušaka cigareta od svetlog duvana, na okruglom stočiću stajale su dve čaše i jedna prazna boca. Fransoaza pogleda zidove svog malog ureda, ružičasti ambijent zračio je ljudskom toplinom i svetlošću. Izvan ureda prostiralo se crno i neljudsko pozorište s pustim hodnicima oko velike šuplje školjke. Fransoaza odloži nalivpero.

„Ne biste li popili još jednu čašu?“, upita.

„Pa, ne bih odbio“, reče Žerber.

„Idem u Pjerovu garderobu da potražim drugu bocu.“

Ona iziđe iz ureda. Nije joj bilo do viskija: privlačili su je ti crni hodnici. Kad ona nije tu, taj vonj prašine, taj polumrak, ta su-

morna samoća, sve to ne postoji ni za koga, ne postoji uopšte. A sad je ona tu, crveni tepih probijao je pomrčinu poput slabe noćne lampe. Ona ima tu moć: njeno prisustvo otima stvari od njihove besvesnosti, ona im daje boju, miris. Siđe sprat niže i gurnu vrata dvorane; njoj kao da je poveren zadatak da oživi tu praznu noćnu dvoranu. Gvozdена zavesа beše spuštena, zidovi su se osećali na svežu farbu; crvene somotske fotelje bile su poredane, nepomične, u očekivanju. Maločas nisu čekale ništa. A sad je ona tu i one joj pružaju ruke. Gledaju pozornicu maskiranu gvozdenom zavesom, dozivaju Pjera, i svetlosti pozornice, i začaranu publiku. Trebalo bi ostati zauvek ovde, ovekovečiti ovu samoću i ovo čekanje; ali trebalo bi biti i drugde, takođe, u depou, u garderobama, u foajeu: trebalo bi biti svuda istovremeno. Ona pređe preko proscenijuma i pope se na scenu; otvori vrata foajea, siđe u dvorište u kom su buđale stare kulise. Samo ona nalazi smisao tih napuštenih mesta, tih uspavanih predmeta; ona je tu i oni joj pripadaju. Svet pripada njoj.

Prođe kroz mala gvozdена vrata za glumce i ode nasred skvera. Svuda naokolo kuće su spavale, pozorište je spavalo; samo je jedan prozor bio ružičast. Ona sede na jednu klupu, iznad kestenovih stabala blistalo je crno nebo. Skoro kao da je u srcu nekog malog grada. Ovog trenutka nije joj bilo žao što Pjer nije pored nje, postoje radosti koje ne može da doživi kad je s njim: sve radosti samoće; izgubila ih je pre osam godina i ponekad je zbog toga osećala izvesnu grižu savesti. Osloni se na tvrdi naslon drvene klupe; nečiji brzi koraci odjekivali su po asfaltu; neki kamion protutnja avenijom. Tu su ta buka kretanja, nebo, treperave krošnje, jedan ružičasti prozor na crnom pročelju; nema više Fransoaze; više niko nigde ne postoji.

Fransoaza skoči na noge; bilo je čudno ponovo postati neko, žena, naprosto, žena koja žuri jer je čeka neodložan posao, a ovaj trenutak samo je trenutak njenog života, isto kao ostali. Stavi ruku na kvaku i osvrte se, teška srca. Ovo je napuštanje, izdaja. Noć će ponovo potopiti mali provincijski trg; ružičasti prozor uzalud

će svetleti, neće svetleti više ni za koga. Milina ovog časa izgubiće se zauvek. Toliko miline izgubljene za celu zemlju. Ona prođe kroz dvorište i pope se zelenim drvenim stepenicama. Od takvog je žaljenja odavno odustala. Ništa nije stvarno osim njenog života. Uđe u Pjerovu garderobu i uze iz ormara bocu viskija, pa se trkom pope u svoj ured.

„Od ovog ćemo povratiti snagu”, reče. „Kako hoćete, čist ili s vodom?”

„Čist”, odgovori Žerber.

„Hoćete li biti u stanju da se vratite kući?”

„O! Pa ja počinjem da podnosim viski”, odvrati Žerber dostojanstveno.

„Počinjete...”, reče Fransoaza.

„Kad se obogatim i kad budem živio u sopstvenoj kući, uvek ću u kredencu imati bocu vata 69”, izjavi Žerber.

„To će biti kraj vaše karijere”, reče Fransoaza. Pogleda ga s izvesnom nežnošću. Izvadio je lulu iz džepa i prilježno je punio. Bila mu je to prva lula. Svake večeri, kad bi ispraznili bocu božolea, stavljao ju je na sto i gledao je s detinjim ponosom; pušio je pijući rakiju ili lozovaču. A potom bi izlazili na ulicu, malo ošamućeni od celodnevnog rada, vina i žestokih pića. Žerber je išao krupnim korakom, s crnim pramenom palim preko lica, i s rukama u džepovima. Sad je gotovo; ona će ga vidati često, ali uvek kad bude zajedno s Pjerom i svima ostalima; ponovo će biti kao dvoje stranaca.

„A i vi, za jednu ženu, dobro podnosite viski”, primeti Žerber nepristrasno.

On se zagleda u Fransoazu.

„Samo, previše ste radili danas, trebalo bi malo da odspavate. Probudiću vas ja, ako hoćete.”

„Ne, radije bih završila”, odvrati Fransoaza.

„Niste gladni? Da odem po sendviče?”

„Hvala”, reče Fransoaza. Ona mu se osmehnu. Tako je predusretljiv, tako pažljiv; kad god bi se obeshrabrila, dovoljno joj je bi-

lo da pogleda njegove vesele oči i pa da joj se vrati samopouzdanje. Požele da nađe reči da mu se zahvali.

„Šteta što smo završili”, reče ona, „navikla sam da radim s vama.”

„Ali biće još zabavnije kad postavimo na scenu”, odgovori Žerber. Oči su mu blistale; obrazi su mu se žarili od alkohola.

„Baš je prijatno pomisliti da će za tri dana sve početi ponovo. Obožavam početke sezone.”

„Da, biće zabavno”, reče Fransoaza. Ona privuče papire. On bez žaljenja gleda na kraj ovih deset dana nasamo; to je prirodno, ni ona ne žali za njima; ipak ne može očekivati od Žerbera da žali sam.

„Od ovog pozorišta, kad je ovako mrtvo, hvata me jeza kad god prođem njime”, reče Žerber, „turobno je. Stvarno sam pomislio da će ovog puta ostati zatvoreno cele godine.”

„Spasli smo se u poslednji čas”, reče Fransoaza.

„Samo da potraje”, požele Žerber.

„Potrajaće”, odgovori Fransoaza.

Nikad nije verovala u rat; rat je nešto kao tuberkuloza ili železnička nesreća; to se ne može desiti meni. Takve se stvari dešavaju samo drugima.

„A vi, da li možete da zamislite da se neka velika nesreća sruči na vas?”

Žerberovo lice se iskrivi.

„O! ništa lakše”, odgovori joj.

„Ja ne mogu”, reče Fransoaza. Nema smisla čak ni pomišljati na to. Opasnosti od kojih se možemo odbraniti valja predvideti, ali rat nije nešto po ljudskoj meri. Ako izbije jednog dana, više ništa neće biti važno, čak ni da li si živ ili mrtav.

„Ali to se neće desiti”, ponavljala je Fransoaza u sebi. Ona se udubi u rukopis; pisaća mašina je štropotala, soba je vonjala na svetli duvan, mastilo i noć. S druge strane prozora, mali trg je snevao pod crnim nebom; kroz neki pust prostor huktao je voz. A ja, ja sam tu. Ali za mene koja sam tu, trg postoji, i zahuktali voz; i čitav Pariz i čitava zemlja u ružičastoj polutami malog ure-

da. A u ovom trenu, sve duge godine sreće. Ja sam tu, u srcu svog života.

„Šteta što moramo da spavamo”, reče Fransoaza.

„A najviše je šteta što ne možemo da osetimo da spavamo. Čim postanemo svesni toga da spavamo, probudimo se. Nikakvog uživanja.”

„A zar ne mislite da je divno biti budan dok ostali spavaju?” Fransoaza odloži nalivpero i načuli uši. Nikakav se šum nije čuo, trg je bio crn, pozorište crno.

„Volela bih da mislim kako su svi usnuli, kako smo u ovom trenutku samo vi i ja živi na zemlji.”

„Od toga bi me pre podišla jeza”, odvrati Žerber. On zabaci dugački crni pramen koji mu je padao u oči. „To je kao kad pomislim na Mesec: te ledene planine i provalije, a nikog tamo. Prvi koji se popentra, moraće da ima petlju.”

„Ja ne bih odbila kad bi mi predložili”, reče Fransoaza. Ona pogleda Žerbera. Obično su sedeli jedno pored drugog; prijalo joj je da ga oseća pored sebe, ali da ne razgovaraju. Ove noći je poželela da popriča s njim. „Čudno je misliti na stvari kakve su u našem odsustvu”, primeti.

„Da, čudno je”, reče Žerber.

„To je kao kad pokušamo da mislimo kako smo umrli; ne uspevamo, uvek pretpostavljamo da smo u nekom uglu i gledamo.”

„Urnebesne su sve te stvari koje nikad nećemo videti”, reče Žerber.

„Nekad me je žalostila pomisao da neću upoznati više od delića sveta. Vama se ne čini tako?”

„Možda”, odgovori Žerber.

Fransoaza se osmehnu. Kad bi ćaskala sa Žerberom, ponekad je nailazila na otpore; ali teško je bilo izvući od njega konačno mišljenje.

„Sad sam mirna, jer sam ubedila sebe da će, kud kod da odem, ostatak sveta poći sa mnom. To me spasava svakog žaljenja.”

„Žaljenja za čim?”, upita Žerber.